

Aristotelov model zbilje

Aristotela se shvaća kao velikog suparnika Platonu koji svijet ideja spušta na iskustveni svijet.

To nije kriva predodžba, ali zapostavlja tri stvari:

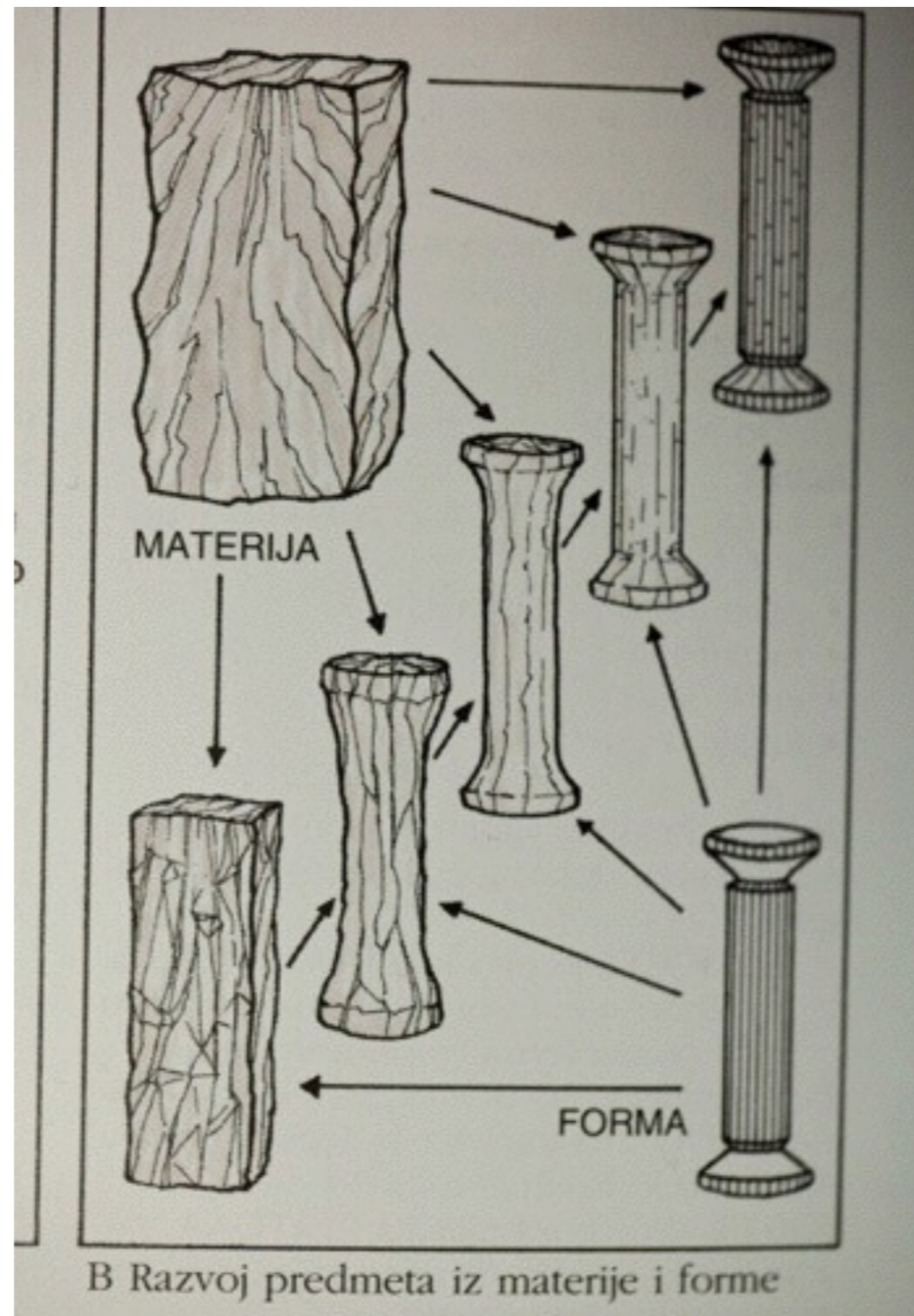
1. Aristotel se često nadovezuje na Platona,
2. između njega i Platona u biti vlada temeljno suglasje,
3. okretanje iskustvenom svijetu je rezultat polaganog razvoja unutar metafizike.

Suglasje s Platonom:

pitanje o početku/izvoru ne može se riješiti bez rješenja odnosa jednog i mnoštva.

zbilja je strukturirana bipolarno.

Bipolarnu strukturu zbilje Aristotel sada imenuje *hile*, materija i *morfe*, oblik. **Hilemorfizam**

Hilemorfizam

U temelju ostaje da je jedno princip mnoštva, drugo princip jedinstva.

Aristotel zadržava i nauk o idejama, kroz ono što on naziva bit stvari.

Bit je za njega ono što ostaje, što je nepromjenjivo, vječno.

Novost koju Aristotel unosi dolazi iz pitanja:

gdje postoje ideje?

Za Platona su postojale same za sebe u odvojenom svijetu.

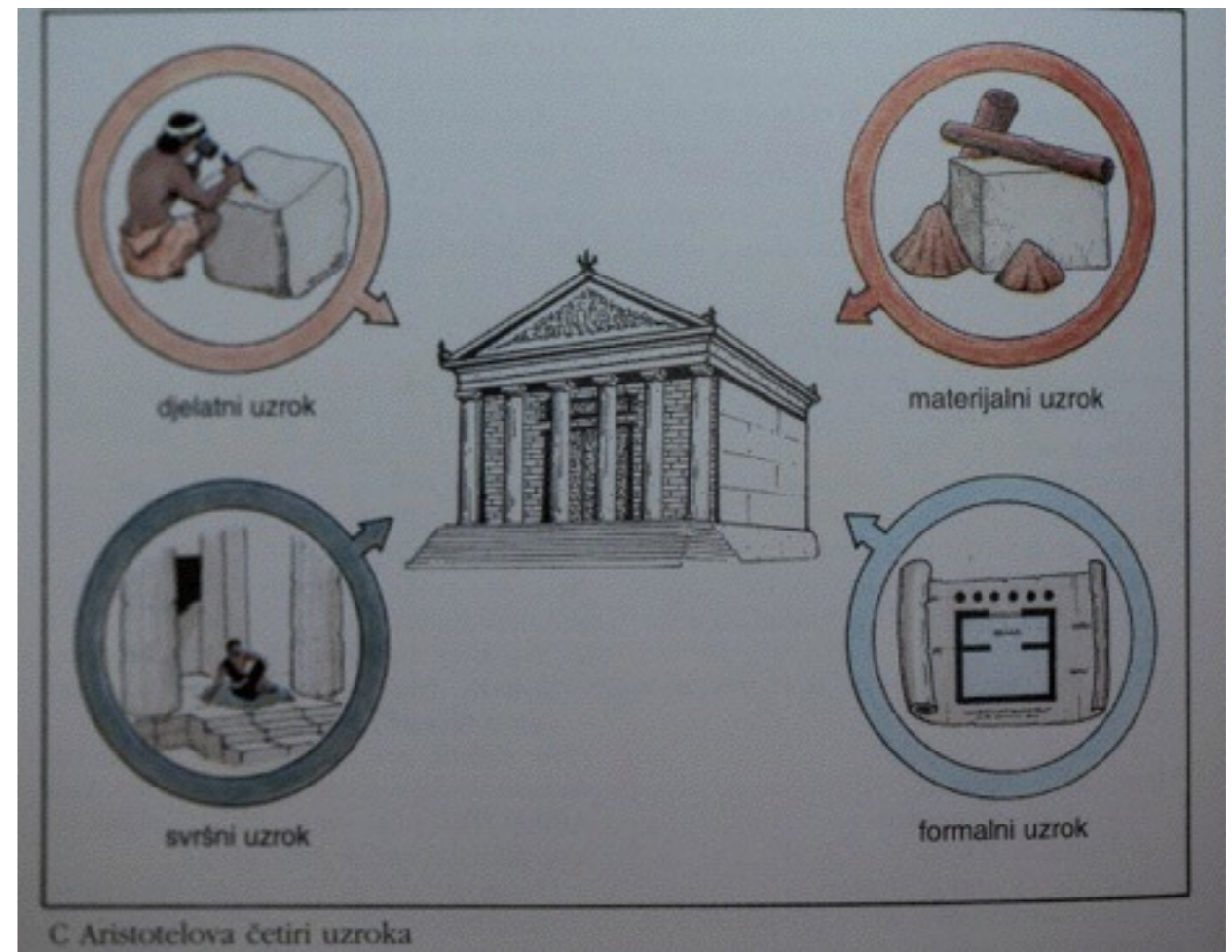
Za Aristotela ideje nemaju samostojnost. Postoje isključivo u odnosu prema konkretnim nositeljima.

Metafizika (prva filozofija) za Aristotela istražuje:

1. uzroke i prve principe,
2. bitak kao bitak,
3. supstancu,
4. Boga i nadosjetilnu supstancu.

Metafizika istražuje prve uzroke. Uzroka su četiri:

formalni,
materijalni,
djelatni,
svršni.

Bitak se izriče na više načina.

1. U smislu akcidenta
2. u smislu biti, supstanca
3. bitak kao istinit
4. bitak kao potencia i akt

Kategorije:

1. supstanca ili bit (ne postoji u drugome i ne govori se o drugome, postoji u sebi i odvojena od ostalog, određena je, bitno je jedinstvena, akt je)

2. kvalitet

3. kvantitet

4. odnos

5. akcija ili djelovanje

6. trpljenje

7. gdje ili mjesto

8. kada ili vrijeme

9. imati

10. stajati

Supstanca - podmet

hipokeimenon - ono što stoji ispod, temelj

sub-stantia - (sub-sto), stojim ispod

sub-jectum - ono što je stavljeno, bačeno ispod,
ono što ostaje isto uza sve promjene, trajno u
onom što se mijenja, trajanje u biću koje se
mijenja

Prijelaz od *hipokeimenon* (ono što traje) u *hipokeimenon* (subjekt kao *cogito*)

Srednji vijek *subjectum* misli kao dušu koja je subjekt strasti.

Descartes će u *cogito* smjestiti sve odlike Aristotelove supstance.

Od takvoga dakle počela ovise i nebo i narav. A njegov način života onaj je najbolji, kakav je nama tek malo vremena; jer njemu je uvijek takav (što je pak nama nemoguće), budući da je i užitak njegova djelatnost.⁷³ (I zbog toga su bdjenje, osjećanje, mišljenje najugodniji, dok su nade i uspomene takve zbog njih.) Mišljenje po sebi samome bavi se onim što je po sebi najbolje, i *ono* koje je to najviše *onim* što je takvo najviše.⁷⁴ Um samoga sebe 'umuje'⁷⁵ prema dioništvu⁷⁶ u mišljenome. Jer on postaje ono 'mišljeno' dodirujući i umujuć, tako te je isto um i 'mišljeno'; naime: ono što može primiti mišljeno i bivstvo to je – um, koji djeluje posjedujući mišljeno, tako te je ovo više od onoga⁷⁷ koje se čini da um ima, pa je misaono promatranje ono što je najugodnije i najbolje. Ako je dakle u stanju takva dobra Bog uvijek, kao što smo mi katkada, divljenja je dostojan; ako je još i više, onda je još dostojniji divljenja. Ali On jest tako. I život je u njemu prisutan; jer djelatnost uma je život, a On je ta djelatnost, i Njegova djelatnost po sebi život je najbolji i vječni. Stoga kažemo da je Bog živ, vječan, najbolji, tako te su život i vrijeme neprekidno i vječno prisutni u Bogu. Jer to *jest* Bog.

15

20

25